

Acceptans

DEL 2

VANLIGA FELSLUT

(2) *Inkonsekvens/motsägelse*: Premisserna motsäger varandra, eller drar åt olika håll. Detta kan ofta lösas genom att ge upp någon av premisserna.

Exempel:

- (i) “Det finns få filosofiska sanningar så säkra som denna: alla sanningsanspråk inom moralen är subjektiva och arbiträra.”
- (ii) “Det existerar ingen ondskas i världen. Den ondskas som finns kommer vi förr eller senare att kunna utrota.”

THE MORAL PROBLEM

1. Moral judgements of the form 'It is right that I ϕ ' express a subject's beliefs about an objective matter of fact, a fact about what is right for her to do.
2. If someone judges that it is right that she ϕ s then, *certeris paribus*, she is motivated to ϕ .
3. An agent is motivated to act in a certain way just in case she has an appropriate desire and a means-end belief, where belief and desire are, in Hume's terms, distinct existences.

(Smith, Michael, *The Moral Problem*, 1994:12)

VANLIGA FELSLUT

(3) *Utnyttjande av tvetydighet/ekvivokation*: Ett uttryck eller en premiss kan ha olika tolkningar och argumentet bygger på att man glider mellan dessa.

(a) *Språklig tvetydighet*: ett uttryck betyder olika saker på olika ställen i argumentet.

(b) *Trivial vs. kontroversiell*: en premiss är godtagbar givet en svag tolkning men det krävs en starkare tolkning för att argumentet skall gå igenom.

“En plan är samma sak som en strategi. En typ av plan är Boeing 747, Alltså är en Boeing 747 en strategi.”

VANLIGA FELSLUT

(4) *Falska dilemman*: när man falskt påstår att vi i ett visst läge bara har vissa alternativ att välja mellan för att få oss att dra en viss slutsats trots att det finns (minst) ett tredje alternativ.

Om alternativ:

- (a) *Uttömmande*: en mängd alternativ är uttömmande när den innefattar alla möjligheter. T.ex. {död, levande}.
- (b) *Uteslutande*: ett alternativ (x) utesluter ett annat (y) t.ex. {död, fri}.

VANLIGA FELSLUT

Gerda Reith is convinced that superstition can be a positive force. "It gives you a sense of control by making you think you can work out what's going to happen next," she says. "And it also makes you feel lucky. And to take a risk or to enter into a chancy situation, you really have to believe in your own luck. In that sense, it's a very useful way of thinking, because the alternative is fatalism, which is to say, 'Oh, there's nothing I can do.' At least superstition makes people do things."

<http://www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2002/dec/14/weekend.davidnewnham/print>

VANLIGA FELSLUT

Fatalism är inte det *enda* alternativet till vidskepelse, det är *ett* alternativ. Vidskepelse involverar att man handlar på ett sätt som involverar verkningslösa metoder och fatalism innebär en typ av resignation. Det finns dock andra alternativ, som till exempel att försöka göra saker åt sådant som står under vår kontroll.

ÖVNING

“Maten här är ju för tusan oätlig!”, “Jag vet, och små portioner får man också!”

“Moral är väldigt viktigt, utan den skulle man inte kunna bete sig i enlighet med moraliska principer”

“Vi kan vara säkra på att Frits är bra på sitt jobb eftersom han jobbar på Filosofen och alla där är det.”

ÖVNING

“Would you rather have a Lexus or justice? A dream or some substance? A Beamer, a necklace, or freedom?”

(Dead Prez, *Hip Hop*, 2000)

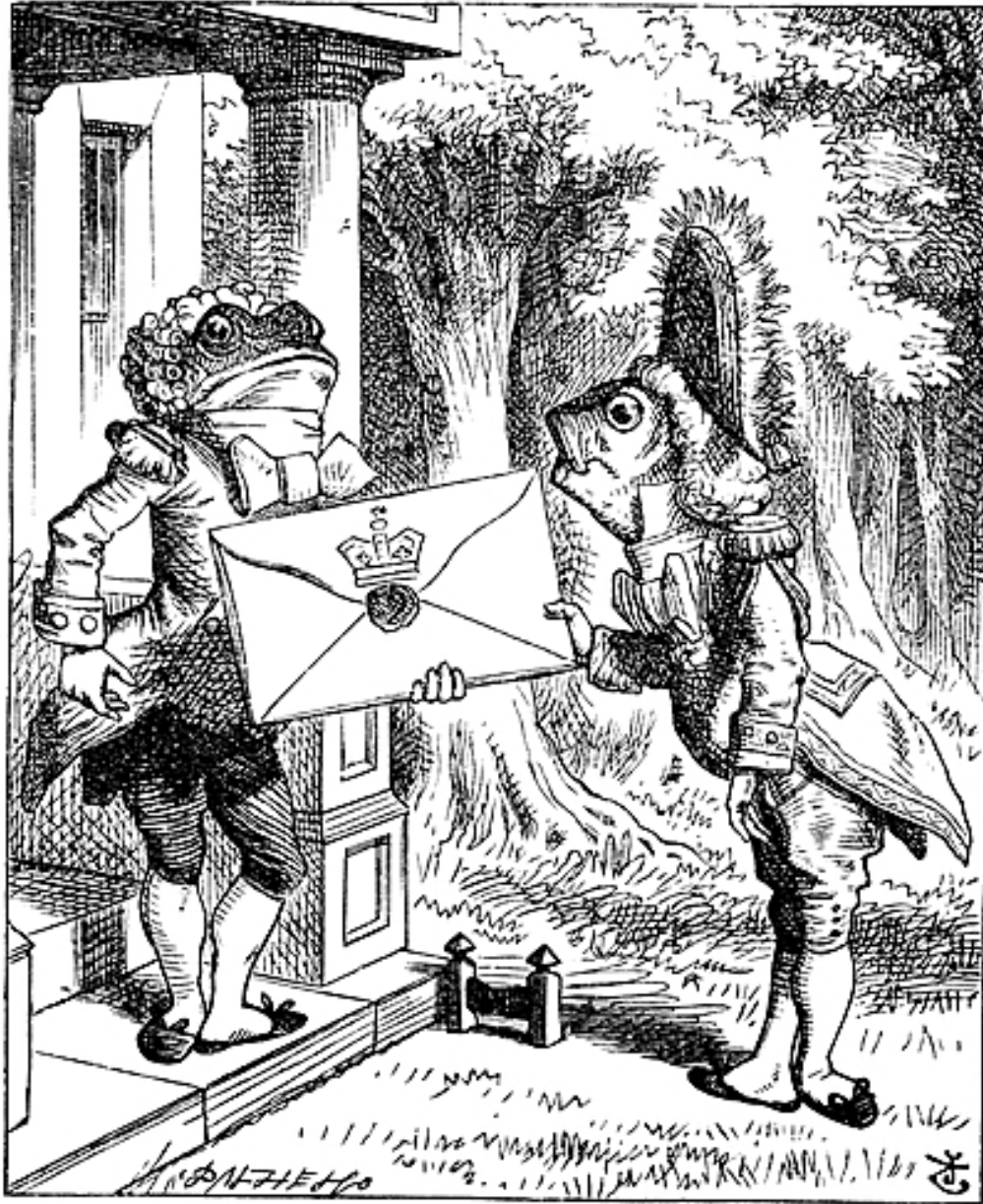
Fig. 12: *Dead Prez.*, foto: Piotr Sikora

KRITISKT TÄNKANDE I VÄRDEFRÅGOR

4: Utvärdera argument II

Två ansatser

REPETITION

The Fish-footman began by producing from under his arm a great letter, nearly as large as himself, and this he handed over to the other, saying, in a solemn tone, “For the Duchess. An invitation from the Queen to play croquet.” The Frog-footman repeated, in the same solemn tone, only changing the order of the words a little, “From the Queen. An invitation for the Duchess to play croquet.”

(Lewis Carroll, *Alice's Adventures in Wonderland*, 1865)

TVÅ HUVUDSTRATEGIER

(1) *Felslutsansatsen* (eng. *Fallacies approach*): Utgår från en lista på möjliga felslut och letar efter dem, begås något eller några sådana felslut i argumentationen så är det ett dåligt argument.

(2) *Kriterieansatsen* (eng. *Criterial approach*): utgår från en lista på kriterier som bra argument skall uppfylla, är de uppfyllda har vi att göra med ett bra argument.

Dessa typer av listor är inte orelaterade, men man kan välja att i huvudsak fokusera på antingen (1) eller (2). (Hughes fokuserar i huvudsak på (2).)

TRE KRITERIER

Ett bra argument skall uppfylla tre kriterier:

(1) *Acceptabla premisser*: det är rimligt att acceptera premisserna.

(2) *Relevanta premisser*: Premisserna har med slutsatsen att göra.

(3) *Adekvata premisser*: Premisserna räcker för att etablera slutsatsen.

NOTERA: (3) Handlar om premismängden som helhet, (1) & (2) om premisserna individuellt. (2) & (3) är relaterade: relevans är ett *nödvändigt villkor* för adekvans.

Relevans

DEL 3

RELEVANS

En premiss kan sägas vara relevant när den gör slutsatsen mer godtagbar om premissen i sig är godtagbar.

NOTERA: I en T-struktur kan vissa premisser tagna var för sig te sig irrelevanta; där måste de bedömas tillsammans.

NOTERA: En premiss kan vara relevant och samtidigt mycket svag, dvs. inte helt irrelevant men samtidigt inte utgöra särskilt starkt belägg för slutsatsen.

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(1) Åberopande av makt eller hot (*argumentum ad baculum*): att backa upp en slutsats med en “premiss” som går ut på tvång av ett eller annat slag.

Dominikanermunken Giordano Bruno (1548-1600) trodde på Kopernikus astronomiska hypoteser men gick ännu längre (han antog att solen var en stjärna bland andra i en oändlig rymd). Kyrkan hotade honom till livet om han inte ändrade sig. Han vägrade acceptera *ad baculum*-argumentet och brändes på bål år 1600.

Fig. 13: Bronsstaty av Giordano Bruno, Ettore Ferrari (Campo de' Fiori, Rom)

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

Detta är åtminstone den vanliga hjältehistorien. Det är dock tveksamt om Brunos kosmologi verkligen spelade så stor roll. År 1600 hade kyrkan ännu inte en officiell ståndpunkt gällande den kopernikanska teorin och det verkar snarare ha varit hans panteistiska föreställningar och andra dogmatiska frågor som gällde.

(P1): Om du smugglar knark över Öresundsbron kommer du att åka i finkan.

(P2): Du vill inte åka i finkan.

(C): Alltså bör du inte smugla knark över Öresundsbron.

Detta argument innebär inte ett felslut, det tillskriver personen i fråga en uppfattning, men det påtvingar den inte.

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(2) *Åberopande av medlidande (argumentum ad misericordiam)*: att backa upp en slutsats med att om man inte går med på den blir någon ledsen, etc.

Richard P. Feynman, the Nobel Prize winning physicist, has been misunderstood almost all of his life. Since World War II, he came close twice to having a mental breakdown--first with the death of his wife and second with the explosion of the atomic bomb. I think that the *Journal of Science* should publish some of his later theoretical work out of our kind regard for his memory and from the interest of human concern for his difficult life.

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(3) *Åberopande av popularitet (argumentum ad populum)*: Att backa upp en slutsats genom att hävda att de flesta tycker så. Detta kan ju vara sant, men vi är intresserade av de goda skäl som majoriteten i så fall har för sin uppfattning. Notera att denna typ ofta kommer i en inverterad variant: "det är *bara* i Norden det är så" är i sig inte relevant för alkoholmonopolets avskaffande, till exempel.

(a) *Snobberi*: Appellerar till en elit (som inte utgör en auktoritet).

"Four Roses Whiskey is for men of distinction."

(b) *statistisk popularitet* ("bandwaggon"): att appellera till popularitet.

"Sony. Ask anyone."

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

(4) *Åberopande av auktoritet (argumentum ad verecundiam)*: att stödja en slutsats genom att påpeka att en betydelsefull person tycker så istället för att ange skälen personen i fråga har för att tycka så.

"But can you doubt that air has weight when you have the clear testimony of Aristotle affirming that all the elements have weight including air, and excepting only fire?" (Galileo Galilei, *Dialogues Concerning Two New Sciences*)

Notera dock att (i) som citatet står är det en fråga, och inte ett argument men att även om vi ser det som ett sådant så (ii) var Aristoteles vid tidpunkten för uttalandet en *relevant* auktoritet när det gällde fysik. Idag är han det förstås inte.

VANLIGA KÄLLOR TILL IRRELEVANS

Notera att:

(3) *Åberopande av popularitet (argumentum ad populum)*: Att backa upp en slutsats genom att hävda att de flesta tycker så.

och;

(4) *Åberopande av auktoritet (argumentum ad verecundiam)*: att stödja en slutsats genom att påpeka att en betydelsefull person tycker så istället för att ange skälen personen i fråga har för att tycka så.

Kan vara svåra att hålla isär!

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(1) *Personangrepp (argumentum ad hominem)*: istället för att angripa själva påståendet så angriper man den som för fram det.

“Francis Bacon's philosophy should be dismissed since Bacon was removed from his chancellorship for dishonesty.”

När man tar sig an filosofiska verk och idéer är det dock viktigt att ta författarens karaktär och omständigheter i beaktande. *Ad hominem* överväganden kan med andra ord vara behjälpliga för att förstå en filosofs motivation eller för att förklara en tankegång. Dessa överväganden säger emellertid ingenting om sanningsvärdet i det filosofen i fråga påstår.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

Frågan uppstår ofrånkomligt hur långt filosofens tankar och filosofens liv kan skiljas från varandra. Bör filosofens verk uppfattas som en serie teser, vilka kan förstås och bedömas opersonligt och tidlöst? Eller som led i ett person- och situationsbundet filosofiskt projekt, begripligt bara för den som tar hänsyn till filosofens syften och diskussionsläge? Bör man [...] betrakta filosofens tankar som eviga idéer bortom tid och rum? Eller i likhet med den ursprunglige Platon visserligen räkna med eviga idéer, men ändå framställa filosofen som kroppsligt och själsligt närvarande på en bestämd plats och vid en bestämd tid, inbegripen i livliga samtal med lärjungar, kollegor och motståndare?

(Svante Nordin, “Biografen som filosofihistorisk genre”, *Lychnos* 2006)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(2) *Att två fel skulle göra ett rätt (tu quoque)*: att försvara sig genom att peka på andras (liknande) brister. Att andra också gör fel gör sällan ens eget beteende mindre problematiskt. Två varianter:

(a) Angripa motståndaren: “Du har också gjort så!”

(b) Angripa folk i allmänhet: “Alla andra gör också så!”

NOTERA: När det gäller moraliskt klander är det inte alltid bara frågan om huruvida någon gjort fel utan också om vem som har rätt att klandra, moralisera och förlåta.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

А у вас негров линчуют

Pressfrihet
(W. R. Hearst)

Yttrandefrihet
(Anti-
Kommunism)

Rättssäkerhet

Mötesfrihet

Fig. 14: *And you are lynching Negroes*

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

(3) *Halmdocka (Straw man)*: när man inte angriper en motståndares egentliga position utan en version av den som är mycket lättare att motbevisa. Denna form av misstag är väldigt vanligt inom filosofin.

NOTERA: Ibland förespråkas positioner på lite olika sätt av olika aktörer i en debatt och om man då skall argumentera mot dessa måste man sammanfatta och förenkla, det är då lätt att det hela resulterar i en halmdocka om man inte är försiktig.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE IRRELEVANS

”Straw man”, så här går det till:

1. Person a intar position x .
2. Person b struntar i (eller missförstår) position x och presenterar den liknande positionen γ . Detta kan ske på lite olika sätt:
 - (i) b misrepresenterar x .
 - (ii) b citerar a felaktigt.
 - (iii) b utgår från en undervärdigt formulerad x och presenterar den som om den uttömde hela fältet av möjligheter.
 - (iv) b presenterar en förenkling av x .
3. b attackerar γ .

Adekvans

DEL 4

ADEKVANS

Adekvans handlar om huruvida premisserna (vanligen sammantagna) ger tillräckligt stöd för slutsatsen.

De två sätt varpå premisser kan vara adekvata (*deduktiv giltighet* och *induktiv styrka*) kommer att behandlas under nästkommande två föreläsningar.

Nu följer lite reflektioner rörande auktoriteter och några vanliga felslut gällande adekvans.

AUKTORITETER

När man inte själv är expert/insatt på/i området måste man kunna bedöma kvaliteten på de auktoriteter som åberopas. Fem krav:

(1) *Auktoriteten måste vara namngiven:* annars har vi ingen möjlighet att kontrollera denne.

(2) *Den måste vara erkänd av andra experter på området:* annars kan vi ha att göra med en charlatan.

(3) *Sakfrågan måste ligga inom auktoritetens kompetensområde.*

(4) *Verklig kunskap måste vara möjlig på området.*

(5) *Det måste råda samstämmighet bland experter inom området rörande frågan:* och majoriteten måste hålla med experten som åberopas.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(1) *Åberopande av okunskap (argumentum ad ignorantiam)*: Rättfärdigande genom att peka på att det inte finns några slutgiltiga bevis för att det är fel. T. ex. “ingen har kunnat visa att telepati inte fungerar”, etc.

NOTERA: I normala fall gäller det att om det inte finns några skäl att anta existensen av något så är det bättre att inte anta detta samt att den teori med färre teoretiska postulat är att föredra givet samma förklaringskraft (Ockhams Rakkniv).

NOTERA: Det är också möjligt att formulera en inverterad version av detta felslut, nämligen när man antar något som falskt bara för att det inte kunnat bevisas såsom sant.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(1) *Åberopande av okunskap (argumentum ad ignorantiam)*: Rättfärdigande genom att peka på att det inte finns några slutgiltiga bevis för att det är fel. T. ex. “ingen har kunnat visa att telepati inte fungerar”

“Eftersom det inte är någon som har några frågor så antar jag att ni är redo för tentan.”

“Our universe, however, did begin with the primordial explosion, since we can obtain no information about events that occurred before it. The age of the universe, therefore, is the interval from the big bang to the present.” (*Scientific American*)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(2) *Hala slänten/det sluttande planet (slippery slope)*: att argumentera mot något, inte för att det är fel, utan för att det i slutändan kommer att resultera i något dåligt. T. ex. “Om vi legaliserar cannabis slutar det väl med att till och med dagisbarnen är påtända.”

“Att förbjuda pornografi är helt oacceptabelt. När vi väl har börjat förbjuda litterära uttryck kommer det att sluta som i Farenheit 451, det vill säga, med bokbål!”

“Ge någon ett finger och de tar snart hela handen”

NOTERA: liknande argumentationer kan vara fullt rimliga, det är ju viktigt att ta långsiktiga konsekvenser i beaktande. Problemet med det sluttande planet är att de andra stegen i utvecklingen antas följa per automatik.

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

...[I]f once a man indulges himself in murder, very soon he comes to think little of robbing; and from robbing he comes next to drinking and Sabbath-breaking, and from that to incivility and procrastination. Once begin upon this downward path, you never know where you are to stop. Many a man has dated his ruin from some murder or other that perhaps he thought little of at the time.

(Thomas de Quincey, “Second Paper on Murder”, 1839)

Fig. 15: *Thomas de Quincey, Portrait by Sir John Watson-Gordon, National Portrait Gallery, London.*

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

(3) *kausala felslut*: När man misstar närhet i tid och rum och/eller statistiska samband för kausala sådana.

(a) *Att se samband i samvariation (post hoc ergo propter hoc)*: när man antar att x orsakade y bara för att x inträffade före y . Det är ett nödvändigt villkor för kausalitet att orsaken föregår verkan, men inte ett tillräckligt.

(b) *Sammanblanda orsak och verkan*.

(c) *Gemensamma orsaker*: d.v.s. att tro att x orsakar y när det i själva verket är så att något tredje, z , orsakar både x och y .

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

“[E]vidence shows that even state and local handgun control laws work. For example, in 1974 Massachusetts passed the Bartley-Fox Law, which requires a special license to carry a handgun outside the home or business. The law is supported by a mandatory prison sentence. Studies by Glenn Pierce and William Bowers of Northeastern University documented that after the law was passed handgun homicides in Massachusetts fell 50% and the number of armed robberies dropped 35%.”

(Handgun Control, Inc.)

VANLIGA FELSLUT GÄLLANDE ADEKVANS

“After it therefore because of it.” It means one thing follows the other, therefore it was caused by the other. But it's not always true. In fact, it's hardly ever true.

Fig. 16: *Josiah Edward "Jed" Bartlet (Martin Sheen, NBC's West Wing)*

ÖVNINGSEXEMPEL

The US constitution forbids religious worship or teaching in state schools. Now is the time for us to follow suit. For once some are allowed sectarian education, there is no reason why others shouldn't be allowed their schools too – New Agers, astrologists, Moonies or any other sect or cult with a sufficient number of followers. [...] If you think that's all nonsense but the Bible is the literal truth, be warned, for there is no satisfactory legal definition of a religion. A religion is just a cult with more followers.

(Polly Toynebee, *Independent*, 23 October 1997)